

KESKKONNAMINISTEERIUM

Ehitusmaavarade arengukava eelnõu

Janne Tamm
Keskkonnaministeerium

Ehitusmaavarade arengukava koostamise ettepanek kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 19.06.2008. a korraldusega nr 276

- koostatakse aastateks 2010–2020
- vastutab Keskkonnaministeerium
- töötatakse välja koostöös:
 - Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga
 - Rahandusministeeriumiga
 - Siseministeeriumiga
 - Sotsiaalministeeriumiga

Riigi huvi määratlemine

- tagada tarbijate, eelkõige riigi infrastruktuuri ehitusobjektide nõuetekohane ja majanduslikult optimaalne varustamine kvaliteetsete ehitusmaavaradega, luua tingimused kaevandamise ja kasutamise tehnoloogia igakülgseks arenguks, võttes tarvitusele kõik meetmed ehitusmaavarade ratsionaalseks kasutamiseks ning maavara ja keskkonna kaitsmiseks

Mis on riigi maavara?

(1)

KESKKONNAMINISTEERIUM

Maardlad:

● üleriigilise tähtsusega (32):

- piiriveekogus, territoriaal- või sisemeres või majandusvööndis
- maavara kvaliteet või kogus on riigile olulise tähtsusega
- maavarast valmistatud toodetel on ekspordi potentsiaal
- maavara kaevandamisest lähtuv oluline keskkonnamõju ulatub mitmesse maakonda või ületab riigipiiri

● kohaliku tähtsusega (499)

(seisuga 01.01.2009)

Mis on riigi maavara?

(2)

KESKKONNAMINISTEERIUM

Kohaliku tähtsusega maardlas:

- **aluspõhja maavara (geoloogiline teke enne jääaega Eelkambriumist Devoni ajastuni: graniit, lubja- ja dolokivi, osaliselt savi ja liiv)**
- **Kvaternaari maavara (kruus, osaliselt savi ja liiv), mille maardlate peal olev maa kuulub riigile**

AKTIIVNE - kaevandamisel kasutatav tehnoloogia ja tehnika tagavad maapõue ratsionaalse kasutamise ja keskkonnanõuete täitmise ning maavara kasutamine on majanduslikult kasulik

KESKKONNAMINISTEERIUM

PASSIIVNE – kasutamine ei ole keskkonnakaitseliselt võimalik või puudub vastav tehnoloogia, kuid mis võib tulevikus osutada kasutuskõlblikuks

RESERVVARU – geoloogilise uurituse maht võimaldab saada vajalikud andmed maavaravaru perspektiivi hindamiseks ja edasise geoloogilise uuringu suunamiseks

TARBEVARU – geoloogilise uurituse maht võimaldab saada vajalikud andmed maavaravaru kaevandamiseks ja kasutamiseks

AKTIIVNE TARBEVARU – kaevandamiseks on vajalik lisaks kaevandamisloale veel maaomaniku luba ja vajadusel tuleb teha KMH

Seisuga 31.12.2008

Maavara	Aktiivne varu	Maardlad (üleriigilise tähtsusega)	Kaevandamine			
			Load	2007 mln m ³	2008 mln m ³	+/-
Graniit	4 mld m ³	1 (1)	-	-	-	-
Liiv	698 mln m ³	245 (10)	*	3,62	3,19	-12%
Lubjakivi	583 mln m ³	56 (9)	31	3,36	3,21	-5%**
Savi	283 mln m ³	46 (6)	7	0,27	0,17	-37%
Dolokivi	263 mln m ³	31 (6)	18	0,57	0,53	-7%***
Kruus	115 mln m ³	152 (-)	*	1,84	1,96	+7%
Kokku:		531 (32)	347	9,66	9,06	-6%

*liiva- ja kruusa kaevandamislube on kokku 291.

**tehnoloogiline +10%, ehituslubjakivi -6%, tsemendilubjakivi -2%

***ehitusdolokivi +18%, viimistlusdolokivi +15%

● **Strateegiline eesmärk 1.**

Tagada Eesti tingimustes riigi infrastruktuuri ehitusobjektide ning tarbijate nõuetekohane varustamine ehitusmaavaradega

● **Strateegiline eesmärk 2.**

Ehitusmaavarade kaevandamise ja kasutamise efektiivsuse suurendamine ning võimalike alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutuselevõtt

● **Strateegiline eesmärk 3.**

Ehitusmaavarade kaevandamise ja kasutamise keskkonnamõju vähendamine

Liiga kaevandamiskeskne?

Vähene tähelepanu inimesele?

Kaevandaja jaoks pole midagi tehtud?

KESKKONNAMINISTEERIUM

KESKKOND – loodus-, majandus- ja sotsiaalne keskkond

KESKKONNAMÕJU – tegevusega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju inimese tervisele ja heaolule, keskkonnale, kultuuripärandile või varale

INFRASTRUKTUUR - ühiskonna toimimiseks ja majanduslikuks arenguks vajalik süsteem (teed, side, koolid, haiglad, vee- ja energiavarustus jne)

Meede 1.1.

Riigile kuuluvate ehitusmaavarade kaevandamisel ja kasutamisel tekkinud õiguslike probleemide lahendamine:

- 1) vajadus suurendada riigi osatähtsust riigile kuuluva maavara kasutamisel ja maapõue (maavara) kaitsmisel (aluseks maapõue kontseptsioon);**
- 2) probleemid KOVide üld- ja detailplaneeringutega**
maardla on maapõueseaduse §-ide 2, 52, 53 ja 62-66 järgi maakasutust põhjustav kitsendus
- 3) kaevandamisega tekitatud veekogude piiranguvöönd**
- 4) keskkonnaluba = vee erikasutusluba, ajutise vee erikasutusluba, välisõhu saasteluba, erisaasteluba, kaevandamisuba, kiirgustegevusluba ja jäätmeluba**

- 1. Analüüsi koostamine ehitusmaavarade kaevandamist ja kasutamist käsitlevate õigusaktide sätetest ning nende muutmise vajadusest (2012)**
- 2. Seadusandluse muutmise ja täiendamise 2012-2020 (toimub jooksvalt rakendusplaani elluviimise käigus)**

Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrus nr 302:

- hetkeolukorra analüüs, mis sisaldab valdkonna probleemide ning olemasolevate võimaluste analüüsi**
- meetmed, mis on erinevate tegevuste kogumid strateegiliste eesmärkide saavutamiseks. Meetme selgituses kirjeldatakse kavandatavaid olulisemaid tegevusi**

Meede 1.2.

Ehitusmaavaradega varustuskindluse tagamine*:

Ülevaate koostamine maapõuealase teabe täiendamise vajadusest keskkonnaregistris ja Statistikaameti andmebaasis (2012):

- 1) ehitusmaavarade andmete täiendamine uute maardlate ja prognoosvaruga Eesti Geoloogiafondis olevate uuringuandmete alusel;
- 2) koostada revisjon mahajäetud kaevandamisaladest;
- 3) analüüsida antud kaevandamislubasid;
- 4) koostöös Statistikaametiga on vajalik viia maavarade andmed vastavusse erinevates andmebaasides.

*(varustuskindlus – tarbijate kvaliteetsete ehitusmaavaradega varustatuse näitaja teatud aja jooksul)

MAAKOND	Ehituslubjakivi ja -dolokivi	Tsemendi- lubjakivi	Viimistlus- dolokivi	Tehnoloogiline lubja- ja dolokivi	Ehitusliiv	Täiteliiv	Tehnoloogiline liiv	Ehituskruus	Keraamiline sav	Keramiidisavi	Tsemendisavi	KESKMINE
Harju	16			49	23	0		11				20
Hiiu					85			8				47
Ida-Viru					59	25		16	114			53
Jõgeva	11				52	5		22				22
Järva	61			8	60			16				36
Lääne	15			0	28			24				17
L-Viru	38	16		256	114			17			97	90
Põlva					32	11		14				19
Pärnu	20				30	16		26		10*		20
Rapla	33				5	0		5				11
Saare	39		762		44	27		21				179
Tartu					78	9		13				33
Valga					22			16				19
Viljandi					173	34		19				75
Võru	32				80		32	18				40
KESKMINE	29	16	762	78	59	14	32	16	114	10*	97	46

● **Strateegiline eesmärk 2.**

KESKKONNAMINISTEERIUM

Ehitusmaavarade kaevandamise ja kasutamise efektiivsuse suurendamine ning võimalike alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutuselevõtt

Meede 2.1.

Keskkonnatasude tõhususe analüüs ja määramise kasutuselevõtu vajalikkuse selgitamine

Meede 2.2.

Riigi kontrollsüsteemi väljatöötamine ehitusmaavarade geoloogilise uuringu ja kaevandamistegevuse osas

Meede 2.3.

Alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutamise tõhustamine

1) mäerent - arvestatakse mäeeraldise suurust, asukohta, maa hinda, maavara kvaliteeti, kaevandamiseks kasutatavat tehnoloogiat, võimalikku keskkonnamõju jne. (aluseks maapõue kontseptsioon);

2) riigi kontrollsüsteemi väljatöötamine:

- kaevandamistegevuse aerokontroll (käivitunud);
- luua koostöövõimalused erinevate maavarade kaevandamise järelevalvega tegelevate asutuste vahel – luua uus amet?;
- vajalik sisse viia iga-aastane Keskkonnainspektsiooni regulaarne kontroll mäeeraldiste üle;

3) alternatiivsed ehitusmaterjalid:

- põlevkivi aheraine ja tuhk
- paekivisõelmed
- ehitusjäätmelmed

1) Põlevkivi aheraine kasutamismahu suurendamine ja kasutamisevõimaluste laiendamine:

31,4% kogumahust aastal 2008

40% kogumahust aastal 2020

2) Põlevkivituha taaskasutuse suurendamine:

8,1% kogumahust aastal 2008

kuni 15% kogumahust aastaks 2020

3) Ehituse lammutusjätmete (kood 17 09 04) taaskasutuse suurenemine:

40% kogumahust aastal 2008

60% kogumahust aastal 2020

● **Strateegiline eesmärk 3.**

KESKKONNAMINISTEERIUM

Ehitusmaavarade kaevandamise ja kasutamise keskkonnamõju vähendamine

Meede 3.1.

Maavara kaevandavate ja kasutavate ettevõtjate tegevuse suunamine keskkonnasäästlikkusele

Meede 3.2.

Rikutud maa õigeaegse korrastamise nõudmine ja jälgimine

1) kaevandamisloa andmisel ei tohi mäeeraldisest välja jätta maardla osi, mille varu kasutamine edaspidi ei ole väikese mahu või muude tingimuste tõttu majanduslikult otstarbekas;

KESKKONNAMINISTEERIUM

2) enne mäeeraldisest laiendamist külgnevatele aladele on vajalik kaevandada olemasolevast mäeeraldisest kogu kasulik kiht, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ja majanduslikult otstarbekas;

3) teede kogukulude arvestus tee elutsükli (investeering, hooldus, remont) jaoks vajaliku paekillustiku, graniitkillustiku ja alternatiivsete ehitusmaterjalide vajaduse selgitamiseks;

4) tolmu, müra ja vibratsiooni normid välisõhu kaitse seaduse ja rahvatervise seaduse järgi;

5) vähendada parema tehnoloogia abil paekivikillustiku tootmisel tekkivat jääkide hulka (praegu kuni 30% - 2020 alla 10%);

6) kaaluda vajadusel üleriigilise tähtsusega maardla kasutamise kava koostamist;

7) teha kaevandamisloa omanikule ülesandeks esitada detailne korrastusprojekt vähemalt viis aastat enne loa kehtivuse lõppemist

Kaevandamine on avalik huvi

KESKKONNAMINISTEERIUM

- Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus (põhiseaduse § 5);
- maavara otsingu eesmärgil tehtavate üldgeoloogiliste uurimistööde ja geoloogiliste uuringute ning kaevandamisega seonduv tuleb lugeda riigielu küsimuseks, kuna lubade andmine on antud riigi asutuse pädevusse ja seega on seadusandja pidanud nimetatud valdkonda riigile oluliseks küsimuseks;
- KOVi arvamusel tuleb kaevandamisloa andmisel arvestada ja esitatud nõuded kantakse loale eritingimustena (täiendavad andmed)

KOKKUVÕTE

KESKKONNAMINISTEERIUM

Kaevandamismäärade ei kehtestata - selline otsus ei lahendaks ehitusmaavarade jätkusuutliku kasutamise küsimust:

1) Eestis on olemas küllaldane ehitusmaavarade varu

liiv 698 mln m³ – kaevandatakse ~3 mln m³ aastas

kruus 115 mln m³ – kaevandatakse ~2 mln m³ aastas

prognoosi järgi kaevandatakse ajavahemikus
2010-2020 ehitusmaavarasid kuni 8 mln m³ aastas

2) kaevandatud ehitusmaavaradest kasutatakse ligikaudu 92% Eestis

kaevandamismahu piirmäärad pidurdaksid
ehitustegevust, sh ka riigi huviga seotud objektide
ehitamist

SÄÄSTVA ARENGU SEADUS

jõustus esmakordselt 1. aprillil 1995
rakendusaktid puuduvad

§ 6 lõige 2: Taastumatu loodusvara aastased kasutusmäärad kehtestab Vabariigi Valitsus

§ 3 lõige 5: Looduskeskkonna ja loodusvarade kasutamist reguleerivad kasutus- ning tasumäärad, mille kehtestamisel arvestatakse looduskasutuse mõju keskkonnaseisundile

Tähelepanu tuleb pöörata kaevandamise asukoha valikule, kaevandamistehnoloogiale ning kaevandatud ala korrastamisele

Ehitusmaavarad seisuga september 2009

KESKONNAMINISTEERIUM

maardlatega on kaetud 372 km² ehk 0,8% maismaast
mäeeraldistega 44 km² ehk 0,1% maismaast

Enamik ehitusmaavarade mäeeraldisi on:

- väikesed
- lokaalse tähtsusega

Lubjakivi	32	mäeeraldist, keskm pindala 36 ha
Dolokivi	18	mäeeraldist, keskm pindala 19 ha
Savi	7	mäeeraldist, keskm pindala 17 ha
Liiv+kruus	289	mäeeraldist, keskm pindala 11 ha

Ettepanek

Lisada arengukavasse peatükk ja illustreeriv plokk-skeem maavarade kasutamise korraldamisest riigi ja kohalike omavalitsuse tasemel, kirjeldades seejuures nii riikliku komisjoni, Maaameti /KKM ITK registrite ja keskkonnaameti jt asjaomaste asutuste rolle, et avalikkusel oleks selgem ülevaade otsustamise tasemetest ja sisust

Tänan kuulamast!